

In zdaj? — — —

Če prideš slučajno v Ložnico, oglasi se pri mladem krojaškem mojstru Jerneju Kosmu. Postregel ti bo izvrstno, zlasti njegova živahna žena Ela. Dobro se boš počutil v tej hiši — vse bo veselo okrog tebe in v tebi. — Le če boš vprašal po nekdanjem gospodarju te hiše, po Morniku, bosta za hip utihnila mož in žena . . . „Tri leta že počiva v hladnem grobu“, ti bo odvrnil Kosem žalostno. —

Morebiti ti pride na misel Roger . . . Tudi o tem vesta nekaj. „Neko zimo je zmrznil nekje na Štajerskem, ko se je vračal pijan domov“, ti bodeta pripovedovala in iz njunega pripovedovanja boš spoznal, da jima je žal za njim.

Nazadnje boš še vprašal po Kosmovi teti, po Minici, po Tonetu. — Ves srečen ti bo pripovedoval mojster Kosem, da se je Minica omožila s pridnim in dobrim železničarjem; brat Tone pa gospodari z največjo pridnostjo in razumnostjo na domu. Siva Kosmova mati je pa vsa blažena in noč in dan hvali dobrega Boga, da je podelil njenim otrokom toliko sreče, toliko blagoslova . . .

Poln zadovoljnosti boš šel iz prijazne hiše in še dolgo boš mislil na Elico, na Jernejčka Kosma iz Kranjske gore . . .

Cvetko Slavin.

Stara hruška.

I.

onekod imajo navado, da ob znamenitih spominskih dnevih zasajajo drevesca, ki naj bi še v poznih rodovih hranila spomin na dotični dogodek.

Tudi pri nas imamo staro napoltrhleno hruško, ki jo še zdaj radi imenujemo po stari materi. Stara je že, stara, bogve koliko sto let. Razpokana in razdrapana je njena skorja, ker jo je razjedel časa zob, razpral dež in razdejal zimski vihar. Pri strani ji manjka že precejšen kos debla; naredila se je tam luknja, v kateri se nabira rodovitna, črna prst. Tako trohni polagoma.

Vendar pa stoji še dosti trdno. Na široko je namreč razpregla in razlegnila v mladostnih časih svoje korenine, da je niso mogli omajati viharji in nevihte.

Daleč na okrog je pa razprostrla tudi svoje mogočne veje, ki so zdaj že tupatam napolsuhe, ter je tako napravila hladilno senco, prijetno zavetišče pred pekočimi solnčnimi žarki.

Že v otročjih letih se mi je prikupila — s sadjem seveda najbolj. Kdo ne pozna sladkih diševk, tistih podolgasto okroglih, temno zelenih,

s kratkim repom, a prijetnim ukusom. Kratko rečeno: znotraj in zunaj so podobne svežim vipavskim smokvam, potem si pa lahko mislite, da morajo biti dobre.

Dorastel sem, in življenja pot me je pripeljala v mestne šole. — Še zdaj mi kaj dobro dé, če morem pohrustati včasih kako diševko — svežo ali posušeno. Najbolj mi pa še prija nje senca, kadar se morem, prost šolskih skrbi in nadležnosti, o počitnicah zavaliti pódno. Takrat si ogledujem njeno častitljivo postavo ter premišljujem nje zgodovino in znamenitost.

Kakor lep, pisan zastor se spenja hruškino vejevje nad meno. Solnčni žarki, ki ne morejo prodreti skozi goščavo, se ob njej razkrajajo in lomijo ter se svetijo v malih luknjicah med zelenimi peresci in gibkimi vršički v vseh mogočih barvah. Tupatam se pa vendar kateremu posreči, da dobi pot skozi vrhovje: kakor svetel trak šine, tresoč se, na zeleno trato ter se poigra za hip z gibčno travico ali pisano cvetko. A naglo zopet zbeži drugam, ko se v lahnem vetru upognejo drobne vejice, ki se mu klanjajo in poslušajo njegove povestce in novice iz daljnih krajev. Zdajpazdaj močnejše zašumé drevesni vrhovi ter se mogočno pomajajo semtertje, kakor bi se čudili vetra povestim, kakor bi se domišljali svoje davne mladosti. Čuje se kakor vzdih starca po davno minuli prošlosti. In zopet je mir.

Kadar veter potegne ter rahlo zaziblje hruškino vejevje v lahnem objemu, se tudi v meni vzbujajo spomini, ki priplovejo z vetrom in njegovimi krili ter me zazibljejo v brezskrbne sanje: mehko, sanjavo mi zró oči v zeleno vejevje, pred duhom mi pa vstajajo stari, davni časi in dnevi brezskrbne mladosti.

Kdo je našo hruško vsadil, tega nam hišna zgodovina ne sporoči. Pač se pa more iz sedanjih odnošajev sklepati, da so jo stari pradedje in njih potomci gojili z vso skrbjo, da bi jim obrodila kaj prida. Radi so gotovo jedli njeno sadje, sveže ali pa posušeno, ob dolgih zimskih večerih, pili sladko hruševo vodo v poletni vročini ter polegali v njeni senci.

Razvideti pa je iz starih listin, ki sem jih našel pod streho, da so si jo „stari“ večkrat izgovorjali za priboljšek, ko so mladini prepuščali domovanja. Tako je ta hruška razveseljevala ljudi v mladih in starih, prijetnih in hudih dnevih njihovega življenja.

II.

Bilo je v zgodnji jeseni, ko so bile diševke uprav dozorele. Mi otročaji smo igrali in se pulili okrog hruške ter pobirali sladko sadje, ki je polagoma cepalo na tla.

Na malem stolčku je slonela babica ter se naslanjala na staro deblo. Mi smo ji hodili kazat odtrgane cvetke in ji dajali pokušat mehkih hrušk.

Zelo je ljubila babica to mesto. Če smo jo vprašali, zakaj je tam tako rada, se je nasmehnila, potem pa utrnila solzo, ki ji je zlezla naglo kot živo srebro po uvelem licu, ter rekla: „Poglejte te-le raze in razpoke v njeni skorji! Ali niso podobne upadlim gubam na mojem starem licu?“

Skoro so stale solze tudi nam v očeh. Komaj smo jih zadržavali.

„Le potolažite se!“ velela nam je babica, „ne smete jokati, ker ste mladi in vam ni nobene sile. Midve s hruško se pa starava, z obema gre proti koncu. Vendar me bo še preživela, a veliko, menim, da ne. Zato sva si pa tudi že prijateljici od mladih let. Drag spomin me veže nanjo od rane mladosti. — Če bote pridni, vam povem vse, celo prigodbico.“

„O, bomo, bomo!“ smo hiteli vsivprek ter ji nabrali lepih, mehkih diševk, da jih je imela pred seboj polno košarico.

„Glejte, otroci“, je začela, „tu imate hrušek v obilici; vse so dosti zrele in sladke, pa jih vendar zbirate in objedate; včasih ni bilo tako.“

„Oče moj so imeli le malo posestvo — pozneje smo, hvala Bogu, z doto mojega ranjkega moža veliko prikupili. Hišica in par njivic v rebri, kamor je vaš ded moral znositi vsako pomlad gnoj v košu, pa malo gozdička: to je bilo naše. Kljubtemu, da je na teh njivicah skrbno pospravljaj kamenje, in nosil nazaj prst, ki se je bila zvalila navzdol, je bilo vendar le malo pridelka. A za skromno družinico, obstoječo iz štirih oseb — očeta, matere, mene in brata — je bilo kmalu dovolj, sevé v rodovitnih letih. Posebno poleti, ko smo polovico dni preslužili v najemu pri bogatejših kmetih, smo malo porabili.

A prišlo je drugače. Takrat sem bila še v zibelki. Dobra mati — Bog ji daj v miru počivati! so mi večkrat pravili, kaka stiska nas je tedaj trla. To je bilo v tistih časih, ko so bili Francoze izpodili iz dežele.

Več let zaporedoma je polje slabo obrodilo, sadje je vzel mraz, še trava ni hotela rasti. Štedili smo, kar smo mogli, a zima je dolga in mnogo se porabi, naj bo družina še taka majhna. Naša zaloga se je krčila vedno bolj, dokler ni izginil zadnji hleb iz zidanice. Ni bilo več skorje pri hiši, moke pa tudi boremalo v predalu.

Še za setev smo bili žita komaj ohranili, prav zadnje je bilo posejano. Kupiti ga skoraj ni bilo mogoče, kajti kdor ga je še kaj imel, ga je tiščal — bogve kdaj bo zopet zrastle. A če bi ga tudi bil kje dobil, s čim ga boš plačal? Denarja smo izkupili komaj za davke, prislužili skoro nič, ker je oče moral biti zadovoljen, čemu je kdo za njegovo delo — takrat so drugače plačevali kot zdaj — ukazal pokositi kako melino, spraviti nekaj drvâ iz kake grde grape, ali če mu je milostno preoral z velikim trudom njivice v rebri in jeseni navrgel par mernikov žita in nekoliko povesmî prediva.

Tako je bilo takrat. Kaj smo hoteli?

K sreči se oče v tej stiski spomnijo, da imajo v nekem kotu stare skrinje skrbno spravljanih par križavcev in tolarjev, ki so jih bili še od stare matere dobili v dar. Sila jih je vila. Težko so se ločili od njih, a ni šlo drugače.

Zavezali so jih varno v mošnjiček ter se z njimi napotili v Loko, da bi nam kupili živeža. „V mestu“, tako so dejali, „bom gotovo kaj dobil. Brez hrane ne moremo biti. Zdi se mi, kakor bi bil prihranil ta denar ravno za to silo.“

Mi drugi smo pa ostali doma. Mati so sedeli vsi v skrbah na čelešniku ter mene zibali. Kar se odpró vrata in v sobo priskače bratec Janezek. „Glejte, mati, kaj sem našel!“ zavpije vesel ter pokaže materi staro, napoltrhleno, suho diševko, ki jo je bil dobil nekje na izbi.

„Glej, glej, daj jo sem“, zakličejo mati, izvijejo mu jo urno iz rok ter jo stisnejo meni v usta, da bi vsaj najmanjšemu ljubčku nekoliko utolažili lakoto... „Diševka je le ena pri nas, očitvidno da je bila ona suha zrastla na tej-le.“

Pri teh besedah je babica obstala. Ni mogla več naprej, preveč je bila ginjena ob spominu na materino ljubezen, in solze so ji zopet orosile lica.

Tudi nam je bilo hudo, a kmalu smo bili zopet veseli, ko nam je babica povedala, kako se je naposled vendarle vse dobro izteklo, da je lakota kmalu potem nehala in so vsi imeli dovolj jesti. — Zdaj smo tudi razumeli, zakaj babica tako ljubi to hruško.

Dostikrat si domislim te povesti, ki me živo spominja stare matere, katero so že davno zagrebli pod zeleno rušo. — Hruška diševka pa še stoji, a dolgo ne bo več. Sinoči je treščilo vanjo ter ji odlomilo vrh. Zato jo bomo podrli, meni pa izgine z njo drag spomin.

Bric France.

Iz raznih stanóv.

(Speval Taras Vaziljev.)

Drvar.

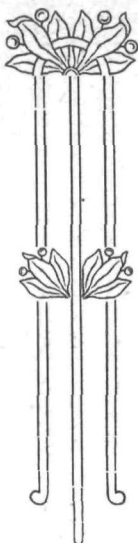
Jaz pa zaguljen sem drvar,
Priprosti mestni dninar,
Ki dobro vé, kako težko
Se zdaj zasluži vinar.

Polena žagam dan na dan
In v kleti spet jih koljem,
Da si privoščim za obed
Solate malo z oljem.

Te kuharice mestne pa
Nad mano se jezijo:
„Polena ta predolga so,
Potem pa ne gorijo!“

O ti nemarni, sitni svet,
Kaj vse imeti hoče!
Denar mu pa ne gre iz rok,
Mu noče, pa mu noče!

III.

Vrtnar.

Za hišico mojo
Pa vrtec leži,
V njem rožic obilo
Cvetí in dehtí.

Iz rožic pa hčerke
Mi venčke pletó,
Da vun na grobove
Ljudje jih nesó.

Le hitro rastite,
Ve rože mladé,
Da kmalu že venčke
Iz vas naredé.

Da tja na gomilo
Položil jih bom,
Kjer mili prijatelj
Moj našel je dom.